

V.1.3. ŘEČOVÁ VÝCHOVA

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **řečová výchova** vychází ze vzdělávacího oboru **řečová výchova**, který je součástí vzdělávací oblasti **jazyk a jazyková komunikace**.

Cílem vyučovacího předmětu **řečová výchova** je osvojení a užívání mateřského jazyka v jeho mluvené podobě, správné a srozumitelné vyjadřování a rozvoj komunikačních dovedností, které jsou předpokladem funkčního dorozumívání s okolím, úspěšné sociální integrace a dalšího vzdělávání.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Řečová výchova zahrnuje rozvíjení komunikačních dovedností i individuální logopedickou péči. Při nápravě výslovnosti jednotlivých hlásek dodržujeme tento postup:

- a) vyvození nového zvuku
- b) identifikace vyvozeného zvuku s hláskou
- c) zapojení hlásky do slabik a slov
- d) procvičování vyvozené hlásky
- e) automatizace, fixace a využití hlásky v běžné řeči

Obsahem hodin **řečové výchovy** je nejen rozvoj schopností potřebných pro srozumitelný mluvený projev (hlasová, dechová a artikulační cvičení, reedukace vad výslovnosti), ale i rozvoj slovní zásoby a nácvik komunikačních dovedností v běžných životních situacích.

Nedílnou součástí **řečové výchovy** je vyprávění pohádek a příběhů ze života dětí a jejich dramatizace. Při vyprávění se žáci učí používat jednoduchou osnovu k vyjádření dějové posloupnosti příběhu.

Do základní školy speciální jsou zařazeni i žáci, kterým typ a stupeň jejich postižení buď dočasně nebo trvale znemožňuje vyjadřovat se mluvenou formou jazyka. Tito žáci se učí v hodinách řečové výchovy různým formám **alternativní a augmentativní komunikace** dle jejich individuálních potřeb.

Vyučovací předmět **řečová výchova** se vyučuje v 1. až 10. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	1.ročník	2.ročník	3.ročník	4.ročník	5.ročník	6.ročník	7.ročník	8.ročník	9.ročník	10.ročník
Počet hodin	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1

Řečová výchova se však neomezuje jen na hodiny dané školním učebním plánem, ale je nedílnou součástí všech vyučovacích předmětů základní školy speciální a prolíná veškerou její činností.

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **řečová výchova** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III.5.).

Výuka probíhá převážně v kmenových třídách, ale některá cvičení lze provádět i v rehabilitační tělocvičně (např. pohybový doprovod říkadel a básniček nebo dramatizace příběhů a pohádek).

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ **Kompetence k učení**

- motivujeme k učení, výuka probíhá převážně formou hry
- snažíme se poskytnout žákům pocit úspěchu tím, že vědomě navozujeme situace, ve kterých může být žák úspěšný

- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace
- učíme trpělivosti, povzbuzujeme
- hodnotíme nejen míru splnění požadavků, ale také individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi
- učíme žáky pracovat s textem, číst potichu i nahlas s porozuměním

◦ **Kompetence k řešení problémů**

- učíme žáky poznat svěřit se s vlastními problémy a požádat o radu
- učíme žáky komunikovat v běžných životních situacích tak, aby se nedostávali do zbytečných konfliktních situací
- na modelových situacích učíme žáky řešit některé konkrétní problémy (účinná komunikace ve škole; návštěva lékaře; jednání na poště a na úřadech; přivolání pomoci v krizových situacích)
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů

◦ **Kompetence komunikativní**

- rozvíjíme komunikační dovednosti žáků ve všech jejích složkách (receptivní, centrální i expresivní)
- učíme žáky správnou techniku mluveného projevu (dechová i hlasová ekonomika)
- dbáme na kulturní úroveň mluveného projevu (přirozená intonace, tempo a dynamika, správný slovní a větný přízvuk; netolerujeme neslušné a vulgární vyjadřování)
- učíme žáky respektovat základní komunikační pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího jako základ účinné komunikace)
- učíme žáky pravidlům komunikace při skupinové spolupráci - vyslechnout a respektovat názor druhého, vhodnou formou obhajovat svůj názor
- učíme žáky volit vhodné formy komunikace v různých životních situacích (s vrstevníky, rodiči, učiteli, v obchodě, na úřadech i v obtížných a život ohrožujících situacích)
- rozvíjíme slovní zásobu
- podle individuálních potřeb žáků učíme různým formám alternativní komunikace
- učíme žáky nonverbální komunikaci

◦ **Kompetence sociální a personální**

- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- netolerujeme nekomarádské chování a odmítnutí oprávněné žádosti o pomoc (pokud jsou schopni ji poskytnout)
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- v situačních scénkách procvičujeme dodržování pravidel společenského chování
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi
- podporujeme skupinovou výuku
- učíme žáky spolupracovat ve skupinách, rozvíjíme schopnosti žáků zastávat ve skupině různé role
- učíme žáky ocenit přínos každého jedince pro práci skupiny dle jeho individuálních možností

◦ **Kompetence občanské**

- v situačních scénkách nacvičujeme společenské chování v různých situacích
- na konkrétních situacích demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí; netolerujeme zneužívání nabízené pomoci a sociálně patologické projevy chování (šikana, drogy, kriminalita mládeže)
- vedeme žáky k vnímavému postoji k potřebám spolužáků (učíme je tolerovat rozdílné možnosti žáků při osvojování učiva, přiznat právo na omyl)
- vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel chování stanovených školním řádem (dle možností žáků)
- rozvíjíme sebeovládání žáků
- upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování ve škole i mimo ni

◦ **Kompetence pracovní**

- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností
- vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí

- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k možnostem žáka, oceňujeme snahu)
- seznamujeme žáky s různými profesemi

■ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (OVO) VZDĚLÁVACÍHO OBORU ŘEČOVÁ VÝCHOVA

1. stupeň

Očekávané výstupy – 1. období (1.-3. třída)

žák by měl

- 1.1. reprodukovat jednoduché říkanky a básničky
- 1.2. odpovídat na otázky slovem, větou
- 1.3. dokázat se koncentrovat na poslech pohádek a krátkých příběhů
- 1.4. popsat jednoduché obrázky
- 1.5. reprodukovat krátký text podle otázek

Očekávané výstupy – 2. období (4.-6. třída)

žák by měl

1. 6. reprodukovat krátké texty podle jednoduché osnovy
1. 7. vyprávět shlednutý filmový nebo divadelní příběh podle návodných otázek
1. 8. vyprávět jednoduchý příběh podle obrázků
1. 9. popsat osoby, předměty podle reálu nebo vyobrazení pomocí návodných otázek
- 1.10. domluvit se v běžných situacích
- 1.11. zvládat slovní formy společenského styku – pozdrav, prosba, poděkování
- 1.12. dramatizovat jednoduchý krátký příběh z oblasti, která je žákům blízká

Učivo:

- dechová, hlasová a artikulační cvičení
- edukace a reedukace řeči
- rozvoj slovní zásoby (názvy osob, zvířat a věcí ve skutečnosti, na fotografii, na obrázku)
- formy společenského styku (pozdrav, žádost o pomoc, poděkování, rozhovor)
- nácvik komunikace v běžných životních situacích (tykání a vykání, telefonický hovor, přivolání pomoci v krizových situacích, nakupování)
- přednes krátkých básniček a říkadel, rytmizace a pohybový doprovod říkadel a básniček
- soustředěný poslech čteného textu, sledování divadelních a filmových představení
- reprodukce obsahu příběhů podle návodných otázek, obrázků a ilustrací
- dramatizace krátkých pohádek
- nácvik alternativních a augmentativních forem komunikace dle individuálních potřeb žáků

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák by měl

- 2.1. dosáhnout srozumitelného mluveného projevu, širší slovní zásoby, snažit se o zřetelnou výslovnost
- 2.2. používat věty se správnými gramatickými strukturami
- 2.3. dbát na kulturu mluveného projevu
- 2.4. komunikovat vhodně v běžných situacích a zvládat základní pravidla komunikace
- 2.5. popsat děje, jevy a osoby na obrázcích
- 2.6. vyprávět vlastní zážitky a popsat své pocity
- 2.7. převyprávět vyslechnutý, přiměřeně náročný příběh, divadelní nebo filmové představení
- 2.8. dramatizovat jednoduchý příběh nebo pohádku

Učivo:

- základy techniky mluveného projevu – správné dýchání, výslovnost, intonace, rytmizace
- edukace a reedukace řeči
- rozšiřování slovní zásoby (názvy osob, zvířat a věcí, popis obrázků, vlastnosti a činnosti)
- nácvik komunikace v běžných životních situacích (komunikace ve škole, na úřadech, na poště, u lékaře, nakupování, telefonický hovor, přivolání pomoci v krizových situacích)
- vyprávění příběhů, zachycení dějové posloupnosti příběhů podle osnovy
- dramatizace příběhů
- rozvoj nonverbální komunikace, vyjádření vlastních pocitů přiměřenou a vhodnou formou
- rozvoj alternativních a augmentativních forem komunikace dle individuálních potřeb žáků